

Prövningstillstånd för storlek på sanktionsavgift vid marknadsmanipulation

Finansinspektionen är en flitig utfärdare av sanktionsutgifter för marknadsmanipulation. Trots det höga antalet sanktioner och anmälningar finns ännu inget vägledande avgörande från Högsta domstolen avseende sanktionsavgiftens storlek. 20 april i år meddelade Högsta domstolen prövningstillstånd i två mål avseende storlek på sanktionsavgift vid överträdelse av förbudet mot marknadsmanipulation. I juni meddelades ytterligare ett prövningstillstånd för samma fråga skriver Carl Svernlöv och Natasha Blomqvist.

Text: **Carl Svernlöv & Natasha Blomqvist**

Endast i år har drygt tio sanktionsförelägganden från Finansinspektionen vunnit laga kraft och enligt Finansinspektionen uppgick antalet anmälningar om misstänkt marknadsmanipulation till 248 under 2019. Detta är dock en

minskning från 2018 då det inkom 403 anmälningar. Nedgången tror Peter Hallström, finansinspektör på Finansinspektionen, bland annat beror på bankerna har tagit större ansvar gällande informationsgivning till sina kunder samt att bankernas system för att varna om transaktioner som kan innebära missbruk har blivit bättre.

Marknadsmissbruksförordningen ("MAR") är direkt tillämplig i Sverige och är antagen för att skapa en verklig inre marknad för finansiella tjänster med öppenhet, effektivitet och marknadsintegritet. Artikel 12 och 15 MAR behandlar förbudet mot marknadsmanipulation. I princip i realtid ska marknaden informeras om tidpunkt, pris och volym gällande instrumenten på en handelsplats. När handel sker på ett sådant sätt att transaktioner kan ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på finansiella instrument, eller handel som låser priset på dessa instrument, är det fråga om marknadsmanipulation enligt MAR. Vid överträdelse av MAR tillämpas lag (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning samt lag (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden. Förutom sanktionsavgift kan ingripanden i samband med marknadsmanipulation bestå i anmärkning, föreläggande om att upphöra med agerandet eller återföring av eventuell vinst på grund av agerandet. Fattas beslut om sanktionsavgift kan denna uppgå till motsvarande fem miljoner euro för fysiska personer.

Utöver nämnda påföljder är högsta straffet för marknadsmanipulation fängelse i två år.

De prövningstillstånd som Högsta domstolen nu meddelat avser endast sanktionsavgifternas storlek. Finansinspektionen verkar för att de utfärdade sanktionerna ska fungera avskräckande och vara effektiva och proportionerliga. Utgångspunkten vid bestämmandet av sanktionsavgiftens storlek är överträdelsens allvar. Härvid beaktas i försvårande riktning bland annat huruvida transaktionen haft kurspåverkan, om det varit ett större antal transaktioner samt om personen tidigare varnats för sitt handelsmönster eller i övrigt insett transaktionens påverkan på aktiekursen. Vidare kan årsinkomst, familjesituation, underhållsskyldighet och förmögenhet i övrigt ses som förmildrande omständigheter. Det finns i dagsläget inget vägledande avgörande från Högsta domstolen avseende sanktionsavgiftens storlek, men i underrätterna har avgifterna legat på mellan 40 000 kronor och 140 000 kronor. Avgifter i denna storlek överstiger de bötesbelopp som kunde utdömas när ingripanden enbart skedde straffrättsligt. De höga sanktionerna i jämförelse med beloppet för sammanlagd dagsbot motiveras bland annat av att administrativa sanktioner är betydligt mindre ingripande än en straffrättslig dom.

DE SAMMANLAGT TRE avgöranden som meddelats prövningstillstånd av Högsta domstolen i år avser alla handel som skett via Avanza eller Nordnet Bank. I två av fallen ansåg hovrätten överträdelsena vara av normalgraden och sanktionsavgifter på 70 000 respektive 50 000 kronor utdömdes. I båda fallen var det fråga om ett litet antal transaktioner som varken skett i anslutning till marknadens öppning eller stängning. Den lägre avgiften motiverades av att personen i fråga inte tidigare varnats om liknande överträdelser, vilket var fallet i målet där den meddelade sanktionsavgiften var 70 000 kronor. I det tredje fallet uppgick sanktionsavgiften till 120 000 kronor.

”Det finns i dagsläget inget vägledande avgörande från Högsta domstolen avseende sanktionsavgiftens storlek ...”

Till skillnad från i de andra avgörandena förelåg försvårande omständigheter. Det rörde sig om ett stort antal enskilda transaktioner som varit, eller i vart fall kunnat förväntas vara, falska eller vilseledande. Några av transaktionerna hade dessutom skett i anslutning till marknadens öppning eller stängning.

HOVRÄTTEN ANSÅG INTE att det i något av fallen fanns tillräckliga skäl för att sätta ned sanktionsavgiften på grund av individernas personliga finansiella ställning. Personerna hade bland annat åberopat försörjningsskyldighet för barn, skuldsättning, arbetslöshet och risk att förlora arbete som förmildrande omständigheter.

De frågor som nu ska prövas är alltså sanktionsavgifternas storlek och i vilken grad de i målen anförda förmildrande respektive försvårande omständigheterna kring själva agerandena samt personernas ekonomiska ställningar påverkar avgifterna. Det kan antas att Högsta domstolen kommer döma ut sanktionsavgifter i liknande storlek som underätterna tidigare meddelat i liknande mål, det vill säga mellan 40 000 kronor och 140 000 kronor. Sanktionsavgifter långt över eller under torde gå emot Finansinspektionens uttalande om att sanktionerna ska fungera avskräckande och vara effektiva, men samtidigt vara proportionerliga.

CARL SVERNLÖV

advokat, adjungerad professor, Baker McKenzie.

NATASHA BLOMQVIST

trainee, Baker McKenzie.